

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ

שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
ששי

מאמר

בה נו' אם לא בריתי נו'

תרל"ז

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שמואל

זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע מליובאוויטש

תדפיס מתוך ספר המאמרים תרל"ז — ח"ב (נמצא בדפוס)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

MAAMAR KO AMAR HASHEM—5636
[EXCERPT FROM SEFER HAMMAMARIM 5636 VOLUME II]

Copyright © 2026

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch®.

נסדר בדפוס „עזרא”
ע”י ירמ” הכהן בן לאה מיטא שי’

ב"ה.

פתח דבר

לקראת חג השבועות הבעל"ט, הננו מו"ל את המאמר ד"ה כה כו' אם לא בריתי כו' יומם ולילה תרל"ו, לכ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע, תדפיס מתוך ספר תורת שמואל ספר המאמרים תרל"ו ח"ב הנמצא בדפוס.

המאמר נערך ע"י הרה"ת ר' ניסן משה הכהן שי' ווייספיש.

מערכת „אוצר החסידים“

ר"ח סיון, ה'תשפ"ו
ברוקלין, נ.י.

חזק"ש תרל"ו

כה² אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתים³, וארז"ל בשבת פ"ב דל"ג ע"א ואין ברית אלא תורה שנא' אם לא בריתי יומם ולילה כו'⁴, ובס"פ י"ט דשבת דקל"ז ע"ב⁵ דרשו זה על המילה. ונמצא שאם לא ברית התו' והמילה לא ה' בורא שמים וארץ, וגם כשנבראו עיקר קיומם הוא ע"י ברית התורה והמילה⁶. וא"כ זהו כמ"ש בפ' בחוקתי בדברי התוכחה⁷ וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור, כי בני יעקב קיבלו התורה, ויצחק ואברהם הוא בחי' מילה⁸, וע"י ברית התורה והמילה מתקיימי' שמו"א⁹ כו'. וצ"ל מ"ש אצל יעקב וזכרתי שמשמעו שתמיד הוא זוכר ברית יעקב ואינו שייך ע"ז שכחה כלל, משא"כ אצל אברהם כתי' אזכור שמשמע להבא¹⁰ וגם משמע שיכול להיות בחי' שכחה רק שיזכור גם על ברית אברהם

ואילך, בכותרת: דרוש דחגה"ש). וכן בכת"י מעתיק 622 (רכז, א ואילך, בכותרת: חז"ש תרל"ו – בכתב אחר שנוסף על הגליון) ושם נמצאו ג"כ הנחות של המאמרים השני והשלישי של המשך (שנדפסו לקמן בהוספות ע' תטו ואילך; ע' תכו ואילך). הנחות אדמו"ר מהורש"ב של שלשת מאמרי חג השבועות נדפסו לקמן ע' שלא-שנא. ובתוספת התחלה וסיום למאמר זה – התחלת המאמר שם: „וידבר אלקי' את כל הדברים האלה לאמר אנכי הוי' אלקיך“.

המשך זה נמצא גם בד"ה וזכרתי את בריתי יעקב תרנ"ד (ס"ה תרנ"ד ע' ערה ואילך).

3 ירמ' לג, כה.

4 ועד"ז פסחים סח, סע"ב. וראה גם זהר ח"ב ר, ריש ע"א.

5 ועד"ז נדרים לא, ב (במשנה); לב, א.

6 ראה גם אוה"ת נ"ך (כרך א) ע' שפד-שפו. בחוקתי (כרך א) ע' רג ואילך. (כרך ב) ע' תרפו ואילך.

7 כו, מב.

8 בהנחת אדמו"ר מהורש"ב (לקמן ע' שלא) נוסף: „דאברהם נצטוו[ה] על מצות מילה ויצחק הוא ראשון שנימול לשמנה לכן נא' גבי יעקב זכירה בפ"ע וגבי אברהם נא' זכירה בפ"ע“.

9 = שמים וארץ.

10 הקושיא הובאה באוה"ת בחוקתי שם (כרך ב) ע' תרפה (כשם „מצאתי בכ"י“). הביאור – לקמן סד"ה ימים יצרו (ע' שנא; ע' תלג).

1) - חג השבועות.
 2) מאמר זה הוא מאמר הראשון של המשך חג השבועות תרל"ו (הכולל שלשה מאמרים).
 ההמשך מיוסד על ד"ה וזכרתי את בריתי יעקב שבבכר „בש"ו“ [= בראשית שמות ויקרא] – כת"י מעתיק 1063 (שפו, א ואילך. ונעתק ג"כ בבכר הנ"ל – בכתב אחר על נייר כחול – בין דף שפו, ב. לדף שפו, א). ובהמשך לזה נמצא נייר לכן בגוכתי"ק אדמו"ר מהר"ש – מהתחלת המאמר „כה אמר ה' אם לא בריתי“ [בכותרת: בס"ד] עם הוראות למעתיק מה להעתיק מדה" וזכרתי הנ"ל, ובתוספת הגהות ותיקונים בגוכתי"ק על הנייר הכחול הנ"ל, ועוד עמוד וחצי גוכתי"ק (שה' מונח בכת"י 1108 והועבר לכת"י 1063 הנ"ל. אבל חסרים כמה עמודים בגוכתי"ק מה שהורה להמעתיק להעתיק ממנו עם הוספות להמאמר). אחרי העמוד הזה בגוכתי"ק, נמצא שם בבכר הנ"ל המאמר דנן, בכת"י הר"ש סופר (ח' עמודים) שנכתב ע"פ ההוראות הנ"ל להמעתיק, בלי תאריך.
 מאמר זה נמצא גם בכת"י מעתיק 1369* (פד, א

* בוך זה כולל מאמרי שנת תרל"ו (משמחת תורה ואילך), והתחלת הבוך נרשם בכת"י כ"ק אדמו"ר ז"ע: בוודים. בתחילת הבוך נרשם בכת"י כ"ק אדמו"ר ז"ע: „עובן שמעורלינג“ [צילום הכתיב] נדפס בסה"מ תרל"ו ח"א בטופן. וראה בארכיון לעיל ח"א ע' תרלא-תרלג. אדות כת"י זה.

ספר תרל"ו

יא

כו'¹¹, והלא בענין הברית הרי ארז'¹² גדולה מילה שנכרתו עלי' י"ג בריתות, מה שעל כל התורה לא נכרתו אלא ג' בריתות¹³ לבד¹⁴, ולמה גבי יעקב שהוא ברית התורה נא' וזכרתי משמע שתמיד הוא זוכר, אבל גבי אברהם ויצחק ברית המילה נא' אזכור היינו שמבטיח שגם על הברית אשר כרת עמהם יזכור ג"כ. הנה ארז'¹⁵ כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה שנא'¹⁶ ולא יקרא עוד שמך אברם והי' שמך אברהם, אלא מעתה הקורא לישראל יעקב ה"נ, ומשני שאני התם דחזר ואהדרי' קרא וקורא אותו יעקב¹⁷. וצ"ל זה עצמו למה חזר ואהדרי' קרא, שנאברהם¹⁸ דקדק שיקרא דוקא בשם הנשתנה לבד אברהם כו' ולא אברם בשם הקודם, משא"כ ביעקב שאע"פ ששינה את שמו להיות נק' ישראל¹⁹ מ"מ לא עקר שמו הראשון היינו שם יעקב לגמרי כו'.

ויובן בהקדם מארז'ל הנ"ל ע"פ אם לא בריתי יומם ולילה, ואין ברית אלא תורה, והיינו מפני כי בתורה כתי'²⁰ והגית בה יומם ולילה, ועי' ההגיון בתורה²¹ יום ולילה עי' מתקיימי' שמים וארץ, והיינו כלליות הבריאה, וכמארז'ל במד"ר²² עי'פ"ס²³ את השמים ואת הארץ, את השמים כולל כל צבא השמים ואת הארץ כולל כל צבא הארץ, ועי' ברית התורה שלומדי' והוגים בתורה יומם ולילה עי' מתקיימי' שמו"א²⁴, וכן גם הבעלי עסקים שאם היות שאין חייבים ללמוד יומם ולילה, מ"מ גם הם מחוייבי' לקבוע עתים לתורה, ששיעורם הוא פ"א²⁴ שחרית ופ"א ערבית²⁵ שזהו ג"כ יום ולילה, ועי' ממשיכי' קיום שמו"א, וכמארז'ל²⁶ תנאי התנה הקב"ה עם מע"ב אם יקיימו ישראל תורת' מוטב וא"ל אחזיר את העולם לתוהו, וכן אמרו²⁷ עי'פ"ס²⁸ עשרה עשרה הכף כו' שעה"ד²⁹ מכוונים כנגד

19) בהנחה נוסף: „שנשתנה עצם השם דיעקב וישראל הם שמות מחולקי' וישראל הוא גבוה במעלה יותר מיעקב“.

20) יהושע א, ח (ושם: ב). וראה גם תהלים א,

ב.

21) בהנחה נוסף: „שיחשב בעיון ובעמק תמיד“.

22) בראשית רבה פ"א, יד. וראה פרשי

בראשית א, יד. אור החיים שם א, א (הובא באוה"ת

בראשית (כרך ו) תתרכ, א].

23) בראשית א, א.

24) = פרק אחד.

25) מנחות צט, ב. הל' תלמוד תורה לאדמו"ר

הזקן פ"ג ה"ד; פ"ד ה"ו. וראה תניא פרק לד; אגרת

הקודש סי' כט (מג, ב; קמח, ב).

26) בשינוי קצת – שבת פת, א. ע"ז ג, א; ה, א.

27) זהו ח"ג יא, ב ואילך.

28) נשא ז, פו.

29) = שעשרת הדברות.

11) בהנחת אדמו"ר מהורש"ב (לקמן ע' שלא)

נוסף: „למשל אחד שאומר אזכור אותו דבר משמע

דשייך שכחה רק שהוא יזכור הגם דגבי יעקב נא'

ג"כ זכירה לא דשייך שכחה אלא שמודיעם דזוכרתי

אבל גבי אברהם משמע דשייך שכחה נמצא שברית

יעקב שהוא ברית התורה גבוה במעלה יותר מברית

אברהם שהוא ברית המילה“.

12) נדרים שם (לא, ב).

13) רמב"ם הל' הל' מילה פ"ג ה"ט.

14) בהנחה שם נוסף: „נמצא שברית אברהם

גבוה במעלה יותר מברית יעקב“.

15) ראה ברכות יג, א. בראשית רבה פמ"ו, ח;

פע"ח, ג.

16) לך לך יז, ה (ושם: עוד את שמך).

17) ויגש מו, ב.

18) בהנחה נוסף: „שלא נשתנה עצם השם רק

שניתסף עוד אות א“.

עש"מ³⁰, והיינו שע"י עשה"ד שכולל כלליות התורה עי"ז נמשך קיום עש"מ, וכן אמרו³¹ אלה תולדות השמים והארץ³², אלה בזכות מי נבראו ובזכות מי הם עומדי' בזכות ואלה שמות בני³³, ואלה בזכות מי נבראו ובזכות מי הם קיימים בזכות אלה העדות והחוקי' והמשפטים³⁴. ונמצא כי קיום כל העולם הוא בזכות התורה, וכמ"ש³⁵ אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי, בראתי בגימ' תרי"ג³⁶, שכל עיקר מכוון הבריאה שבראתי את הארץ הוא בשביל האדם וכמא³⁷ כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, ומכוון האדם הוא שיקיים תרי"ג מצות וכמ"ש³⁸ סוף דבר כו' ואת מצותיו שמור, שזהו תכלית מכוון הבריאה ועי"ז מתקיים כל הבריאה כו'.

והנה מאחר זכתי' בתורה יומם ולילה²⁰, וכן הבעלי עסקי' שיעורם הוא פ"א שחרית ופ"א ערבית²⁵, ע"כ צ"ל שיש בחי' יום ולילה בתורה, והיינו שהוא בחי' תושב"כ ותושבע"פ, תושב"כ נק' יום ותושבע"פ נק' לילה, וכמ"ש³⁹ יום ליום יביע אמר ולילה ללילה יחזה דעת, שהוא בחי' תושב"כ ותושבע"פ⁴⁰. וזהו משארז"ל⁴¹ ע"פ⁴² ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, ומנא ידע משה אימתי יום ואימתי לילה⁴³, ומשני בשעה שהי' עוסק בתושב"כ הי' יודע שהוא יום ובשעה שהי' עוסק בתושבע"פ הי' יודע שהוא לילה⁴⁴.

והנה באמת יש כמה בחי' שנק' יום ולילה כמ"ש⁴⁵ וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקי⁴⁶, פי' וידעת היום כמו שהיום הוא עם הלילה ושניהם אחד וכמ"ש⁴⁷ ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, כך הוי' הוא האלקי' כו' שנק' ג"כ יום ולילה (וע' בלק"ת בפ' ואתחנן בד"ה וידעת היום דרוש השני⁴⁸), ששם הוי' הוא

30) = עשרה מאמרות.	39) תהלים יט, ג.
31) שמות רבה פמ"ח, ב. תנחומא ויקהל ד (בשנינו).	40) ראה תו"א בראשית ו, ד. אוה"ת בראשית (כרך ג) תקסז, ב. תהלים (יהל אור) ע' סא ואילך.
32) בראשית ב, ד.	41) תנחומא תשא לו. ילקוט שמעוני תשא עה"פ (רמז תו). מדרש תהלים יט, ג.
33) שמות א, א.	42) תשא לד, כח.
34) ואתחנן ד, מה.	43) בהנחה נוסף: „דהא נהורא עמיה שרו ולא שייך שם חשך כמו כאן“.
35) ישעי' מה, יב. וראה בראשית רבה פי"ב, ה. זהר ח"א רה, ב. ב. קלד, ב. וראה גם המשך מים רבים פקכ"ה; פקמ"ה (לעיל ח"א ע' רפח-רפט; ע' שמח). לקמן ע' שיה; ע' שכ.	44) ראה גם סה"מ תרכ"ט ע' קסא. המשך מים רבים פרק קנז (לעיל ח"א ע' שעד). לקמן ע' שלג.
36) ראה רמ"ז לזהר שם רה, ב. תורת הרב המגיד (קונטרס תורת החסידות ע' 11; אג"ק אדמו"ר מהורי"צ ח"ד ע' שכא (הועתק בהיום יום כב חשוון). נדפס גם בהוספות למגיד דבריו ליעקב סי' לז).	45) ואתחנן ד, לט.
37) אוה"ת בראשית (כרך ו) תתרמד, ב.	46) בהנחה נוסף: „וצ"ל מה שייך הוי' ואלקי' להיום“.
38) ברכות ו, ב. שבת ל, ב.	47) בראשית א, ה.
39) קהלת יב, יג.	48) ה, ד ואילך; ה, סע"ד ואילך – הובא באוה"ת תהלים שם (ע' סא).

בחי' יום שהוא התגלות או"ס, וכמ"ש⁴⁹ כי שמש ומגן הוי' אלקי', ששם הוי' הוא בחי' שמש שהוא בחי' יום, ושם אלקי' הוא בחי' לילה כו' שהוא צמצום והסתר כו'.

ובזה יוכן הקושי' למה לא נעקר שם יעקב לגמרי כמו שם אברם כו'. דהנה איתא בזהר⁵⁰ ששם יעקב וישראל הוא כנגד ש' הוי' ואלקי', שהוא בחי' יום ולילה, ולכך כמו שא"א להיות יום בלא לילה כך צ"ל ב' השמות של הוי' ואלקי', וכמ"כ יעקב וישראל שהוא כנגד ב' השמות אלו צ"ל ג"כ ב' השמות דוקא כו' שהוא ג"כ יום ולילה, ישראל הוא בחי' יום ויעקב הוא בחי' לילה. וזהו מ"ש⁵¹ ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר, ואח"כ אחר עלות השחר ויאמר לו לא יעקב יאמר עוד שמך כ"א ישראל כי שרית עם אלקי' כו'⁵², נמצא בלילה נק' בשם יעקב, ואח"כ ביום נק' ישראל כי שרית עם אלקי' שהוא בחי' ש' הוי', והיינו כי מתחלה הי' מרכבה לבחי' שם אלקי'⁵³ וע"כ הי' שמו יעקב, ואח"כ נעשה מרכבה לבחי' שם הוי' שהוא בחי' יום נק' ישראל כו', ומ"מ צ"ל ב' השמות יעקב וישראל כמו שצ"ל ב' השמות הוי' ואלקי' כו'⁵⁴.

והנה תורה ותפלה נק' ג"כ יום ולילה, שתפלה היא בחי' ומדריגת לילה ותורה היא בחי' יום, וכמ"ש בזהר⁵⁵ ע"פ⁵⁶ עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה, שמחה בצפרא ורננא ברמשא, רנה שהוא בחי' תפלה הוא ברמשא שהוא בחי' לילה, ותו"מ⁵⁷ שהוא בחי' שמחה וכמ"ש⁵⁸ תחת אשר לא עבדת את הוי' אלקיך בשמחה כו' שהוא בחי' שמחה ש"מ⁵⁹ הוא בצפרא כו' שהוא בחי' יום כו'. וכן נק' התפלה חיי שעה⁶⁰ לפי ששרשה הוא בחי' מל' שרש ומקור הזמן שנק' לילה, משא"כ התורה נק' חיי עולם⁶⁰ כמא'⁶¹ וחיי עולם נטע בתוכינו, בחינת יום.

והנה להביין למה נק' בשם יום ולילה דוקא, צ"ל מתחלה ענין הוי' ואלקי' שנק' בשם יום ולילה, למה נק' שם אלקי' שהוא בחי' מל' לילה דוקא. הענין הוא דהנה כתי'²³ בראשית ברא אלקי', שהבריאה נתהווה מבחי' ש' אלקי'

(57) = תורה ומצות.

(58) תבוא כח, מז.

(59) = של מצוה. וראה רמב"ם סוף הל' לולב. תניא פכ"ו „פי' האר"י ז"ל" [שער רוח הקודש (ע' לג – בהוצאת ירושלים, תשמ"ח). שער המצות בתחלתו. ראשית חכמה שער האהבה פ"י]. לקמן ע' ער. המשך מים רבים פרקים קפא; קפד (לעיל ח"א ע' תלט; ע' תנד. לקמן ע' שנו). הנסמן בלקו"ש ח"כ ע' 552.

(60) שבת י, א.

(61) נוסח הברכה שלאחרי עלי' לתורה. תפילת

„ובא לציון גואל“.

(49) תהלים פד, יב. וראה גם לקו"ת דרושים

לר"ה סד, ב.

(50) ח"א קעג, סע"ב-קעז, א.

(51) וישלח לב, כה.

(52) שם, כט (בלי תיבת „לו“).

(53) בהנחה נוסף: „למה שנק' למעלה לילה“.

(54) בהנחה נוסף: „נמצא שתושב"כ ותושבע"פ

נק' יום ולילה הוי' ואלקי' נק' יום ולילה ויעקב וישראל נק' ג"כ יום ולילה וזהו בד"פ“.

(55) ח"א רכט, ב. וראה תו"א מקץ לו, סע"ד

ואילך.

(56) תהלים ק, ב.

שהוא בחי' צמצום⁶², וכמ"ש⁶³ מל' מכ"ע, שכל התהוות העולמות נמשך רק מבחי' מל' בלבד שהוא רק בחי' זיו והארה בעלמא מעצמותו, וכמ"ש⁶⁴ מלך שמו נק' עליהם, שהוא רק בחי' זיו והארה בעלמא כו', לפי שאם הי' גילוי עצמותו לא הי' יכול להיות עולמות בע"ג יש ודבר בפ"ע אלא הי' הכל בטל אצלו כביטול זיו השמש בשמש כו', וכדי שיהיו עולמות בע"ג בחי' עם מל' עוממות⁶⁵ שהם יש ודבר נפרד זהו דוקא ע"י בחי' מל' שהוא רק הארה בעלמא, וזהו מל' מכ"ע, שכדי שיהי' בחי' עולמים בחי' העלם והסתר⁶⁶ זהו דוקא ע"י מל', כי מל' הוא בחי' רוממות והתנשאות, וכמו שאנו רואים למטה במלכותא דארעא⁶⁷, שעיקר בחי' מלוכה זהו מה שמרומם ומתנשא מעם ומובדל מעם, וכל מה שמרומם יותר תפול אימתו יותר, אבל אם הי' בקירוב עם העם אין זה נק' מלוכה כו', שבזה חלוק מדת המלוכה משאר המדות שהם בקירוב משא"כ מלוכה הוא דוקא בריחוק⁶⁸, ומה שמרחיק א"ע ומתנשא מהם זהו עיקר בחי' מלוכה, וכך למעלה במלכותא דרקיע⁶⁷, שבחי' מל' זהו מה שמובדל ומרומם כו' וכמ"ש⁶⁹ המלך המרומם לבדו כו', שבזה שהוא מובדל ומרומם מהם ואינו מאיר בקירוב אלא בבחי' ריחוק והתנשאו' ואינו מאיר בעולמות אלא רק זיו והארה בעלמא מבחי' מל' זהו עיקר חיותם וקיומם, ואם לאו לא הי' באפשרי להיות עולמות לפי שהיו בטלים במציאות ממש כו', וכדי שיהי' עולמות בע"ג בבחי' זמן ומקום זהו ע"י מל' כו'⁷⁰. וזהו מ"ש⁶³ מלכותך מכ"ע וממשלתך בכל דור ודור, עולמים הוא בחי' מקום, ודור ודור הוא בחי' זמן, התהוותם דוקא ע"י בחי' מל', כי התהוות הזמן הוא במל' מלך מלך וימלוך⁷¹ שהוא בבחי' שם אלקי', משא"כ שם הוי' שהוא בחי' ז"א

תכד; ע' תמו. סה"מ הש"ת ע' 160.

67 לשון הש"ס – ברכות נח, א.

68 ראה תו"א הוספות ויקהל קיג, א ואילך.

לקו"ת בלק סח, ג. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' קלב"קלג. לקמן ע' שסז.

69 נוסח ברכת יוצר.

70 בהנחה נוסף: „ולכן הבריאה היא דוקא מש' אלקי' דהבריאה היא בריאה יש מאין ויש בזה ב' פירושים הא' אין שאינו מושג הב' אין הארה ושם אלקי' הוא שם והארה בעלמא הגם דש' הוי' הוא ג"כ שם מ"מ הוא שם העצמי אבל שם אלקי' הוא שם והארה בעלמא".

71 ע"פ נוסח פסוקי דזמרה. ראה זהר ח"א לד,

א וראה שער היחוד והאמונה (פב, א"ב) והמשך מים רבים שם (לעיל ח"א ע' נא"נב. והנחה לקמן ע' רכתר"ל).

62 בהנחה נוסף: „ל"ב פעמי' ש' אלקי' איתא במע"ב ולאחר אזי כתי' ביום עשות הוי' אלקי' דש' אלקי' הוא בחי' מל'".

63 תהלים קמה, יג: מלכותך מלכות כל עולמים.

64 נוסח אדון עולם: אזי מלך שמו נקרא.

65 לשון הש"ס – פסחים עה, ב. ועד"ז פרש"י ספר שופטים ה, יד. וראה שער היחוד והאמונה פרק ז (פא, ב) – הועתק בהמשך מים רבים תרל"ו פרק יד (לעיל ח"א ע' ג; והנחה לקמן ע' רכח). לקו"ת בלק סח, א; שם, ג; שה"ש מ. ד. אוה"ת שמות (כרך א) ע' פט"צא. לקמן ע' עא; ע' שפט. סה"מ תר"ס ע' ה ואילך.

66 בהנחה: „עולם הוא לשון העלם והסתר". ראה ביאורו' להצ"צ ח"א ע' שנה (ע"פ פסחים ג, א). המשך מים רבים פנ"ח (לעיל ח"א ע' קמ ואילך, וש"נ. והנחה לקמן ע' רעטר"פ). לקמן ע' רכג; ע'

שם הוא עדיין למעלה מן הזמן גשמי, כי הוי' הוא בחי' הי' הוה ויהי⁷² כא' ממש כו'⁷³.

וביאור ענין ההפרש בין מדת המל' לשארי המדות חג"ת, דהנה במדת המל' נא'⁷⁴ ארוממך אלקי המלך, שעיקר מדת המלוכה הוא שתהי' בבחי' ארוממך בחי' רוממות והתנשאו' דוקא, ועי"ז יומשך מבחי' אלקי המלך להיות מתברך שמך לע"ו⁷⁵ פי' שיומשך התהוות העולמות, ואינו כמו כל המדות דז"א שהם השפעה בקירוב, כמו מדת החסד והאהבה שההשפעה הנשפע מחמתם הוא בבחי' הקירוב, וכמו מי שהוא חסדן בטבע ה"ה מלביש א"ע לידע מה שחסר לחבירו ולידע פרטי עניני תהלוכותיו אולי יוכל לעזור לו בדבר מה, שאם הוא בעל יכולת ה"ה נותן לו משלו, ואם אינו יכול בעצמו לעזור לו ה"ה משתדל אצל מי שיכול למלאות די מחסורו⁷⁶ זולתו⁷⁷ אשר יחסר לו⁷⁶, ונמצא השפעה זו הוא מחמת הקירוב. וכמ"כ יובן למעלה שהשפעת החסד הוא השפעה בקירוב וכמאמר⁷⁸ מכלכל חיים בחסד, שע"י מדת החסד הוא ית' מכלכל חיים⁷⁹, וכת'⁸⁰ זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה⁸¹, וכן כי אמרתי עולם חסד יבנה⁸², שהשפעת החסדי' והרחמים הם השפעה בקירוב. וכן גם מדת הגבורה⁸³ היא ג"כ השפעה בקירוב, וכמו גבורות גשמי'⁸⁴ שירד' בגבורה וה"ה השפעה בקירוב שמרוה את הארץ⁸⁵ ע"י הילוכו, וכן כי הדם הוא הנפש⁸⁶, שהדם הוא בחי' גבורות והוא הוא עיקר חיות כל נפש החי והמדבר שבו מלובש הנפש החיוני' וה"ז השפעה בקירוב. ולמעלה ג"כ כן הוא שזהו מש"א בש"ע⁸⁷ אתה גבור לעולם כו' מחיה מתים, שתחה"מ נמשך מבחי' הגבורה וה"ז השפעה בקירוב שהרי ע"י⁸⁸ יחי' האדם שכבר

וראה שה"מ הש"ת ע' 82.

81) בהנחה נוסף: „דרחמי' וחסדי' אינו שייך רק על עולם אבל בלא עולם אינו שייך על מי להתחסד ועל מי להתרחם“.

82) שם פט, ג. בהנחה נוסף: „עולם חסד צצריכין לבנות מדת החסד חסד אינו שייך רק על זולת“.

83) בהנחה נוסף: „שהיא צמצם והסתלקות“.

84) תענית ב, א (במשנה). וראה גם המשך מים רבים פרקים עב; עד (לעיל ח"א ע' קסז; ע' קע"קעא).

85) ע"פ ישעי' נה, י. וראה תענית ו, ב. בהנחה: „שהיא השפעה פנימית כמ"ש כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב כ"א הרוה את הארץ והולידה והצמח[ת]ה מאחר שהיא פנימיות ממילא היא בקירוב“.

86) פ' ראה יב, כג. וראה גם לקמן ע' שלה-שלו.

87) = מה שאומרים בשמונה עשרה.

88) = על ידו.

72) זהו ח"ג רנו, סע"ב. וראה פרס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט; שער ד (שער עצמות וכלים) ספ"י. טור וש"ע או"ח סי' ה. שער היחוד והאמונה והמשך מים רבים שם. וראה לקמן ע' עא; ע' קנו; ע' קסט. ע' שפט.

73) בהנחה נוסף: „רק סדר זמנים דהי' הוה ויהי' הם סדר זמנים וש' אלקי' הוא מקור הזמן“.

74) תהלים קמה, א.

75) ע"פ המשך הפסוק שם: „ואברכה שמך לעולם ועד“.

76) פ' ראה טו, ח.

77) בכת"י מעתיק 622: לזולתו.

78) תפילת העמידה.

79) בהנחה נוסף: „מ"מ אינו דומה למעלה כמו למטה למטה החסד גורם שישפיע לזולתו אבל עצמות החסד אינו נשפע אבל למעלה מכלכל חיים בחסד כלי בתוך כלי עד שנשפע עצמית החסד“.

80) תהלים כה, ו (ושם: רחמיך הוי' וחסדיך.

מת. וכן אפי' בחי' החכ' היא ג"כ בחי' השפעה שמצד הקירוב כו', שהרי אנו רואים שמי שרבו מסביר לו פנים הוא מקבל ההשפעה בטוב יותר מכמו מי שאין רבו מסביר לו פנים, שמזה מוכח שהשפעת החכ' היא השפעה בקירוב, ולכן למי שהרב הוא בקירוב יותר פועל בו השפע ביותר. משא"כ במדת המל' אינו כן, שעיקר ענין מדת המל' הוא בחי' רוממות והתנשאות דוקא, פי' שע"י שהוא מובדל ומרום ומתנשא מן האנשים עי"ז גורם חיזוק מל', ולכן ארז"ל ספ"ב דסנהדרין⁸⁶ אין רוכבים על סוסו ואין יושבים על כסאו⁸⁷, והיינו בכדי שתהא אימתו עליו, כי שום תשים עליך מלך⁸⁸ שתהא מוראו עליך⁸⁹, וכמא'⁹⁰ הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראו כו', שעיקר ענין המלוכה הוא מוראו ופחדו דוקא, ולכן בכדי שיהא מוראו מוטל על הבריות צ"ל מובדל ומרום⁹¹, ולכן אין רואים אותו כשהוא מסתפר ולא כשהוא ערום⁹², מפני שע"י מתמעט היראה, וכן למעלה כתי' (יתרו ד' י"ז) ולבעבור⁹³ תהי' יראתו על פניכם לבלתי תחטאו, שהיראה גורם למלאות פקודותיו וציוויי שזהו עיקר ענין המלוכה⁹⁴, ומטעם זה לא שייך מלוכה על בנים הגם שיהי' לו לאדם אלף בנים אינו שייך בחי' מלוכה עליהם⁹⁵ מפני שהם בבחי' קירוב עמו⁹⁶, כ"א על עבדים דוקא להיותו מרוחק מהם ועי"ז נופל יראתו עליהם שיקיימו כל פקודיו וציווי כו'. ועד"ז יובן ענין מדת המל' למעלה שמובדל מכל הט"ס דאצי', שכל הט"ס הם השפעה בקירוב כנ"ל, משא"כ מדת המלוכה הוא ענין רוממות והתנשאות, כמ"ש⁹⁷ המלך המרום לבדו, שעיקר ענין מדת המלוכה הוא היותו מרום ומתנשא מן הנבראי', ועי"ז הוא מהוה את הנבראי', כי ענין התהוות הנבראי' מוכרח להיות בריאה יש מאין, והיינו בבחי' העלם והסתר הבורא היינו הארה המהוה מן הדבר המתהוה הם הנבראי' כמ"ש⁹⁸ מזה באורך בד"ה מי כמוכה באלים הוי"⁹⁹, שזהו דוקא ע"י בחי' רוממות בחי' המל', דאם לא הי' בבחי' רוממות הי' בחי' השתלשלו', ובבחי' השתל' אפי' אם הי'

96 בהנחה נוסף: „לכן אין מלך בלא עם פי' עוממות נפרדים". וראה לעיל ע' יד והערה 65.

97 ראה שער היחוד והאמונה ולקו"ת בלק שבהערה 65.

98 בהנחה נוסף: „דהבן סומך מסתמא ימחול לו האב כרחוק אב על בנים וממילא ציווי ופקודיו אינו מקבל לכן אינו שייך עליהם [מלוכה]".

99 סה"מ תרכ"ט ע' קנזיקסד [הוא המאמר הידוע שנאמר פעמים רבות לטהר האויר – ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' רסז; היום יום כח תמוז]. הועתק בחלקו גם בהמשך מים רבים תרל"ו פרקים קנה"קנט (לעיל ח"א ע' שסז שעת, וראה שם בהערה – רשימת מאמרי אדמו"ר מהר"ש שבהם נמצא תוכן המאמר או חלקים ממנו).

89 כב, א. וראה רמב"ם הל' מלכים פ"ב ה"א ואילך.

90 בהנחה נוסף: „ואין משתמשינן בשרביטו ואין רואין אותו כשהוא מסתפר ולא כשהוא בבית המרחץ ולא כשהוא ערום".

91 פ' שופטים יז, טו.

92 במדבר רבה פי"ד, ו (ושם: שיהא). ובסנהדרין שם: שתהא אימתו.

93 אבות פ"ג מ"ב (ושם: מוראה).

94 בהנחה: „שעיקר מדת המל' הוא רוממות והתנשאות כדי שיפול אימתו ופחדו על העם ואם הי' מעורב עם העם לא יפול פחדו על העם וכל שהוא מרוחק יותר נופל יותר פחדו על העם".

95 בפסוק: ובעבור.

רבבות מדרגות השתלשלו' לא הי' יכול להתהוות בחי' מציאות היש כ"א הי' הכל רוחניות¹⁰⁰, וע"ד¹⁰¹ כמו באצ"י עצמו שנק' השתלשלו' עד"מ השלשלת שטבעת אחת דבוקה ואחווה בחברתה כ"ה בחי' עו"ע¹⁰² שיש בהם ג"ר וז"ת¹⁰³, וג"ר דעלול מלבישי' בחי' ז"ת של העילה וזהו כמו שלשלת, וה"ז רק ברוחניות כמו אצ"י שהיא אלקות, אבל שיהי' התהוות הנבראי' זה א"א כ"א ע"י בחי' רוממות בחי' המל' שמובדל ומרומם לגמרי, ולא בדרך קירוב דעו"ע כמו באצ"י כ"א בבחי' ריחוק דוקא, ועי"ז מהוה אח"כ בדרך בריאה יש מאין כו'¹⁰⁴, ובשרש שרשו¹⁰⁵ הוא בחי' הצמצום ומקו"פ¹⁰⁶ ואח"כ נמשך הק"ו¹⁰⁷, שע"י סיבת ההעלם נמשך אח"כ בחי' הגילוי כו'¹⁰⁸ וכמשי"ת¹⁰⁹.

וזהו¹¹⁰ שהמל' נק' לילה שהוא בחי' חשך, כי חשך הוא העדר האור והגילוי¹¹¹, כי כדי שיהי' מקור לעולמות הוצרך להיות צמצום האור העצמי ולא יהי' מאיר בקירוב כ"א בריחוק, וע"כ נק' המל' לילה¹¹².

עכשיו [א]לא כשעלה כו' סילק אורו לגמרי ואח"כ נמשך הקו'.

(109) בד"ה יומם יצוה (והוא מאמר הב' של ההמשך) – ראה בהנחות: לקמן ע' שלט ואילך (אבל חסר שם הסיום); ע' תטר-תכה.

(110) קטע זה לא הובא בהנחה. (אבל ראה לקמן ע' שמ – הנחת אדמו"ר מהורש"ב דמאמר הב' של ההמשך: „ומה נק' למעלה חשך הוא בחי' מל"ו).

(111) ראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בסה"מ תש"ח ע' 239.

(112) בכת"י 1369 נרשם בצד הגליון: „סיום הדרוש לא יצא לאור הכתיבה“. וראה הסיום בהנחה (לקמן ע' שלח).

ויש שני מאמרים שהם המשך למאמר זה – ד"ה יומם יצוה [יום ב' דחג השבועות] וד"ה ימים יוצרו [אסרו חג השבועות], אבל נמצאים לפנינו רק בהנחות: הנחות אדמו"ר מהורש"ב – לקמן ע' שלט-שנא (נרשמו קצת בקיצור, וגם חסר הסיום של ד"ה יומם יצוה); והנחות השומעים באריכות יותר – לקמן ע' תטר-תלג.

(100) ראה תניא פמ"ח (סז, א ואילך).

(101) בהנחה נוסף: „עלמא סתימין דלא אתגלין“.

(102) = עילה ועלול.

(103) = ג' ראשונות וז' תחתונות.

(104) בהנחה נוסף: „דהתהוות הגשמיות מהרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה ופי' אין אין שאינו מושג כמו שאין האדם משיג חיי נפשו רק שידוע שיש חיות שמחיה אותו אבל אינו יודע מה הוא כמו"כ אין פי' אינו מושג לכן הוא דוקא מבחי' מל' שהוא צימצום“.

(105) בהנחה נוסף: „הנה איתא בע"ח כשעלה ברצונו הפשוט לברוא את העולם סילק אור הגדול עה"צ“. וראה עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב. מבוא שערים בתחלתו. וראה לקו"ת הוספות לויקרא נא, ב ואילך.

(106) = ומקום פנוי.

(107) = הקו וחוט.

(108) בהנחה נוסף: „ולכאו' צ"ל למה צריכי' להצימצם הא אפשר שישאר הקו והתירוץ דאם לא הי' הצימצום לא הי' אפשר להי' עולמות כמו שהם

לזכות

הילד **מנחם מענדל** שי'

לרגלי יום הולדתו השלישי לאויוש"ט

ש"ק פ' במדבר, מבה"ח וער"ח סיון, כ"ט אייר ה'תשפ"ו

וחגיגת האפשערניש שלו בעזהי"ת

ביום ה', ה' סיון, ערב חג השבועות

ויה"ר שיגדל להיות חסיד, ירא שמים ולמדן

לנחת רוח לכ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס ע"י ולזכות הוריו

הרה"ת ר' **יצחק נתן דוד**

וזוגתו מרת **שרה**

שיחיו

קאלטמאנן

וזקניו

הרה"ת ר' **ארי' זוגתו מרת אסתר נחמה דינה שיחיו קאלטמאנן**

הרה"ת ר' **משה לייב זוגתו מרת אסתר שיינדל שיחיו האנאוויטש**

ולעילוי נשמת

ר' **יוסף בנימין ע"ה בן ר' מנשה הי"ד**

